

Fig. 18. — Vas d'un sepulcre de Vich

servà, ajagut en posició supina i amb les cames doblegades, de manera que els genolls quedaven en alt i les plantes dels peus s'apoiaven en el sol; el cadàver jeia d'E. a W., amb el cap a llevant. A la seva esquerra es trobà una bella destrala polida, de fibrolita (2), forma trapetzoidal. A la dreta aparegueren dues destrals petites de pedra, trapetzoidals, també de fibrolita, l'una trencada per la part més estreta (0'040 i 0'042 m. respectivament), dues escarpres de forma cilíndrica, de quarçita (0'050 i 0'057 m.), i tres bells ganivets i un fragment d'un quart, tots de sílex i d'excel·lent factura (els dos sencers tenen una llargada de 0'075 i 0'076 m.). A més, es trobà un collar fet de grans de malaquita, que no sabem si estava plegat amb els altres objectes de la dreta del cadàver o si era al coll d'aquest (fig. 21). Els que descobriren el sepulcre diuen que no trobaren res de ceràmica.

La forma del sepulcre i les troballes el daten a fins del neolític, i, malgrat de no haver-hi notícia de que s'hi trobés res de metall, potser cal datar-lo a principis de l'eneolític. D'aquesta forma de sepulcre se n'han descobert paral·lels a Almeria, on al temps que precedeix immediatament el grau de cultura de Los Millares (o sigui en ple període del coure), es troben entre els diferents tipus de sepulcre, formes semblants a les de Santa Maria de

Sepulcre de Santa Maria de Miralles

A fi de desembre del 1914 fou trobat al terme de Santa Maria de Miralles un sepulcre el contingut del qual fou adquirit pel Museu Municipal de Barcelona. De les dades que s'han pogut recollir (per Mn. R. Llosas, qui ha facilitat el pla del sepulcre), resulta el que segueix:

El sepulcre estava fet de lloses de pedra, formant una cavitat ovalada tapada per una llosa grossa sobre la qual n'hi havia dues de petites i més primes (figs. 19 i 20), amb la particularitat de que a la part de llevant faltava per complet la paret i precisament en aquest lloc es trobava el cap de l'esquelet allí inhumat, essent de creure que les lloses que tancaven la caixa per aquesta part havien estat destruïdes abans (1). El sepulcre estava colgat a la terra, havent-hi una espessor de 0'80 m. des de la superfície del sol actual del terreny fins a les pedres de la tapa del sepulcre; per les notícies obtingudes no's pot deduir si primitivament estava cobert per túmul de terra o pedres.

Adintre es trobà un esquelet, que no es con-

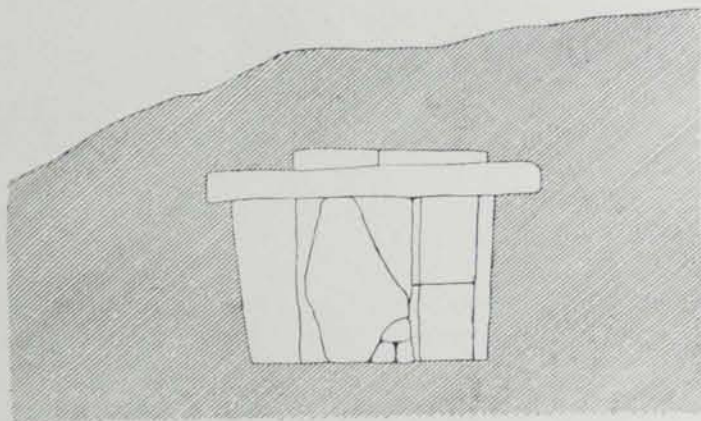

Fig. 19. — Secció del sepulcre de Santa Maria de Miralles

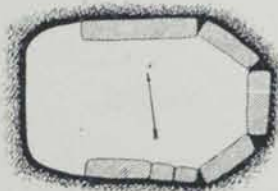

Fig. 20. — Planta del sepulcre de Santa Maria de Miralles

(1) La caixa del sepulcre tenia 1'35 m. de llarg per 0'90 d'ample i 0'95 d'alt. Les lloses laterals eren d'uns 10 cm. de gruix i d'uns 20 la llosa superior.

(2) La fibrolita a Catalunya sols es troba en petits filons travessant els terrenys arcaics vers el cap de Creus, d'on no és possible extreure'n trossos suficients per a la fabricació de destrals. Aquestes destrals de fibrolita són bastant rares a Catalunya. A les serralades del centre d'Espanya abunden relativament els jaciments de fibrolita. (Nota de D. J. Colominas.)

Miralles, les quals representen els precedents de la cista rectangular típica de la civilització d'el Argar (1).

Els objectes col·loquen també el sepulcre al final del neolític, contemporani amb estacions en què ja es coneixia el coure, o, més ben dit, a la fase inicial de l'eneolític. Les belles destrals polides, els bells ganivets de sílex i els grans de collar, a més de trobar paral·lels a Los Millares, els

Fig. 21. — Objectes trobats en el sepulcre de Santa Maria de Miralles

tenen nombrosíssims en el material trobat a les formes més perfectes de megalits de Portugal: sepulcres amb corredor i sepulcres amb falsa cúpula, els quals pertanyen a aquesta època en què, al costat del material de pedra, es comencen a introduir les primeres coses de coure.

Per tot això es pot suposar que el sepulcre de Santa Maria de Miralles, com els de Vilassar de Mar, i els de les altres necròpolis semblants, representen el final del neolític a Catalunya, que és probablement contemporani de les estacions ja eneolítiques d'altres llocs de la Península. — P. BOSCH GIMPERA.

Sepulcre a Guissona

Prop del lloc nomenat «l'Auritori» en terreny de Ramón Carulla (a. Tarroné de Massoteres), en fer-se un desmunt en un marge es trobà una sepultura amb diversos esquelets i vasos que es trencaren, destruint-se quasi el sepulcre.

El metge de Guissona D. Eduard Camps i Cava aconseguí recollir les restes dels objectes i dades relatives a la disposició de l'enterrament. De la visita del lloc i de l'estudi dels objectes que figuren a la col·lecció Camps (2), s'en pot deduir el que segueix respecte a la forma i contingut d'aquesta sepultura.

(1) Sepulcre de Puerto Blanco (Almeria): rectangular amb els caires arrodonits, de 2 m. de llarg x 1'45 d'ample. S'hi trobaren 8 cadàvers, una destrala polimentada de pedra, 5 ganivets de sílex, 6 puntes de sageta i 4 puntes de sílex, 15 perles d'esteatita i un fragment de punta de coure. (Vegi's Siret: *Les premiers âges du métal dans le Sud-Est de l'Espagne*, p. 51-52 i lám. VIII del volum de text. Traducció espanyola).

(2) Vegi's la nota sobre la col·lecció Camps més endavant de la Crònica.